

ŠOLSKO LETO 2022-2023

LETNI NAČRT ZA INKLUZIJO

LETNI NAČRT ZA INKLUZIJO

Letni načrt za inkluzijo je orodje/instrument za načrtovanje in uresničevanje inkluzivnega okolja na šoli. V njem dobimo vse smernice in dobre prakse, katerih se bi morali vsi kot učni kader, držati na tem področju. Inkluzivni proces je sicer lahko učinkovit, samo če se vsi angažiramo v njem in aktivno sodelujemo eden z drugim, od učnega do neučnega osebja, od staršev do zunanjih izvedencev in ustanov, kot so lahko socio-psiho-pedagoška služba ali socialno skrbstvo. Tako sodelovanje omogoča izmenjavo znanj, strategij, gradiv, idej, metod, itd. Cilj takega pristopa mora biti izboljšanje didaktičnih, a tudi socialnih, čustvenih in življenskih kompetenc vseh otrok s posebnimi vzgojnimi potrebami. Obenem pa nuditi vsem otrokom, a tudi zunanjemu okolju, model novega kulturnega pristopa osnovanega na pozitivnih vrednotah enakopravnosti, solidarnosti, empatije, pravičnosti in spoštovanja katerekoli različnosti.

V sledečem dokumentu bodo torej nakazana pravila, zakoni, standardni postopki ter vsi nasveti, ki jih lahko kdorkoli rabi in uporablja pri procesu vključevanja otrok s posebnimi vzgojnimi potrebami na vseh stopnjah naše večstopenjske šole.

KULTURA INKLUZIJE

Kultura inkluzije pomeni širjenje idej enakosti, enakopravnosti in razumnih prilagoditev, ki jih potrebujejo ljudje v vsakdanjem življenju, na vseh področjih eksistence, ne le na šolskem. Zaradi tega inkluzija ne more biti le administrativni proces vključevanja otrok s posebnimi vzgojnimi in učnimi potrebami na podlagi zakonodaje.

Nova kultura terjaja integracijo zdravstvenih, socialnih in šolskih storitev, ki omogoča kakovostno inkluzijo vseh učencev. Zahteva:

- spoštovanje raznolikosti učencev;
- sodelovalno delo vseh ljudi, ki se srečujejo z otroki s posebnimi vzgojnimi in učnimi težavami;
- sodelovalno načrtovanje in učenje, ki sega tudi zunaj šolskih zidov;
- ustvarjati primerno in ustrezno izobraževalno okolje za vse otroke;
- razvijanje novih strategij dela na vseh področjih življenja.

INKLUZIJA

Inkluzija na šoli predpostavlja sprejemanje posebnosti in različnosti vsakega otroka, predvsem tistih s posebnimi vzgojnimi potrebami. Za učiteljski kader postane inkluzija večkomponentna vzgojno-izobraževalna strategija. Prilagoditev kurikla, prilagajanje učnih metod, ocen in tehnik preverjanja je osrednja zahteva inkluzivne šole. Največji izziv za šolske in strokovne delavce pa mora biti dobro počutje vsakega različnega otroka, na ravni čustev, občutka sprejetosti, socializacije, samopodobe in motivacije. Inkluzija je torej ključni koncept, ki omogoča optimalne vzgojno-izobraževalne dosežke vseh učencev ter njihovo uspešno vključevanje v ožje in širše okolje.

Inkluzija je v najširšem pomenu besede odpiranje do novega in drugačnega, je pospeševalnik primernih in ustreznih sprememb, ne le v ljudeh, temveč tudi v formativnem okolju.

Zato predstavlja inkluzija drugačno gledanje in nove oprijeme. Odvija se v vsakodnevnem konkretnem učnem okolju in spada k normalnosti šolskega delovanja.

Iz tega sledi, da učni kolektiv:

- usvoji kriterije za določanje učencev s posebnimi učnimi potrebami;
- formalizira naloge in postopke;
- načrtuje individualiziran potek učno vzgojne dejavnosti za dotičnega učenca in celega razreda;
- se zaveda specifičnosti raznih potreb in se izogiba posploševanju;
- predvideva kompenzacije, olajšave, oprostitev, alternativne oblike učenja, nabavo dodatnega gradiva;
- dela usklajeno, zato da vsi prispevajo k izboljšanju učenčevega uspeha in storilnosti.

Proces sprememb je torej nujno potreben, saj ga zahtevata tako šolska praksa kot tudi najnovejši italijanski zakoni.

OTROCI S POSEBNIMI VZGOJNIMI POTREBAMI – PVP

Ministrska odredba z dne 27.decembra 2012 (1.člen) in ministrska okrožnica št.8 z dne 6.marca 2013 na novo definirata pojem vključevanja in integracije učencev. Na osnovi teh normativ morajo šole, oz. učiteljski ali profesorski kader, identificirati otroke s **posebnimi vzgojnimi potrebami - PVP** (*Bisogni Educativi Speciali – BES*), njim ustrezno prilagajati in individualizirati pouk ter ustvariti pogoje za njihovo čimvečjo inkluzijo in uspešno izobraževanje. Za vse te učence in dijake, tudi če nimajo ustreznega zdravstvenega potrdila, je treba izvajati primerne **prilagojene učne načrte**.

V bistvu posebne vzgojne potrebe zajemajo vse tiste otroke, ki imajo, za krajši ali daljši čas, določene učno-vzgojne primanjkljaje, zaradi katerih ne dosegajo pričakovanih standardov znanja.

Med te sodijo:

- 1. učenci in dijaki s posebnimi potrebami:** na osnovi zakona **104/1992**;
- 2. učenci in dijaki s specifičnimi razvojnimi motnjami** (*Disturbi Evolutivi Specifici*). Zakon **170/2010** razlikuje in štiti, v tem slučaju, dve različni kategoriji motenj:
 - A. otroci s specifičnimi učnimi težavami – SUT** (*Disturbi Specifici dell'Apprendimento – DSA*). Sem spadajo otroci z:
 - disleksijo: specifična motnja branja in dekodiranja jezikovnih znakov;
 - disortografijo: specifična motnja pisanja, ki se kaže s težavami v jezikovnih procesih transkodiranja;
 - disgrafijo: specifična motnja pisanja, ki se kaže v težavah pri grafičnem uresničevanju;
 - diskalkulijo: specifična motnja računanja.
 - B. otroci z naslednjimi težavami:**
 - motnje v jezikovnem razvoju;
 - specifične težave pri motoriki ali koordinaciji;
 - deficit pri neverbalnih spretnosti;
 - motnje pozornosti in hiperaktivnosti – *ADHD*;
 - Q.I. – kognitivni *border-line* med 70 in 85.
- 3. učenci s splošnimi težavami različnega izvora:**
 - drugojezičnost ali nepoznavanje učnega jezika;
 - socialno-kulturna različnost – priseljenci;
 - socialno-ekonomska ogroženost;
 - čustvena prikrajšanja ali čustvene motnje;
 - vedenjsko-relacijske motnje;
 - zapuščanje ali odsotnost staršev.

Z nazivom **učenci in dijaki s posebnimi potrebami** označimo tiste otroke, ki so preko zakona 104/1992 *certificirani* z neko prizadetostjo in so torej deležni specifičnih oblik podpor, med katerimi je tudi pomoč pomožnega učitelja/profesorja in socio-vzgojnega operaterja.

Učenci s specifičnimi razvojnimi motnjami pa tega kritja nimajo in je za njih predvideno veliko manjše število šolskih, strokovnih in zunanjih podpor. Kljub temu zakon 170/2010 predvideva zanje celo vrsto olajševalnih in nadomestnih učnih oprijemov. Za slednje diagnoza ni nujno potrebna, pač pa se zanje lahko opredelimo tudi na osnovi opažanj, smernicam zdravstvene službe ali socialnega skrbstva ter ugotovitev učnih kolektivov.

DOKUMENTACIJE OTROK PVP

Za vse otroke s **posebnimi vzgojnimi potrebami – PVP** zakoni predvidevajo specifične dokumentacije in prilagojene učne načrte, ki jih mora šola, oz. učitelji in profesorji, s pomočjo staršev in psihologov, izdelati in tudi izvajati. Na tak način prej načrtujemo vse posege, potem pa jih konkretno apliciramo in tem otrokom nudimo tisto podporo, ki jo realno potrebujejo za njihov osebni in učni razvoj.

V specifični razlikujemo dva različna dokumenta:

- **Individualizirani Učni Načrt - IUN** (*Piano Educativo Individualizzato – PEI*) **za učence s posebnimi potrebami:** je skupek rehabilitacijskih postopkov, ciljev socializacije in vzgojno-didaktičnih načrtov. Dokument, ki ga prav tako sestavi operativna delovna skupina za inkluzijo (delovna skupina 104/92), opisuje načrtovane posege v korist učenca ali dijaka s posebnimi potrebami. V njem so podrobno opisane vse težave otroka, vsi učni in vzgojni cilji, ki si jih postavimo na različnih področjih: na neuropsihološkem, motoričnem, jezikovnem, kognitivnem in komunikacijskem področju ter na ravni samostojnosti, socializacije in kurikularnega dožemanja. Za vsak predmet, pri katerem je potrebna specifična pomoč, pride učni načrt individualiziran. Pri slednjih lahko prilagodimo tudi preverjanja in ocenjevanja.

Termin: 31.oktobra.

- **Individualizirani/Prilagojeni Vzgojno-Didaktični Načrt - IDN** (*Piano Didattico Personalizzato – PDP*) **za učence s posebnimi vzgojnimi potrebami – PVP:** v njem so zabeleženi vsi specifični učni cilji, didaktično/vzgojne dejavnosti, oblike preverjanja in ocenjevanja ter formativne pobude, ki se odvijajo v sodelovanju z drugimi zdravstvenimi ali socialnimi ustanovami. IDN lahko izdelamo za vse otroke s posebnimi vzgojnimi potrebami, tudi v slučajih, ko nimajo ustreznega zdravstvenega potrdila. Slednji služi kot delavni inštrument za učitelje in profesorje, a tudi za starše ter je dokaz načrtovanih in izvedenih ukrepov, kot so predvideni v zakonu 170/2010.

V podrobnosti IDN:

- odgovarja individualnim potrebam učencev in dijakov PVP;
- nadzoruje osebno rast otroka in njegove napredke;
- nadzoruje njegovo celotno učno pot;
- spodbuja uspeh otroka v skladu s svojo individualnostjo in identiteto.

Termin: 30.novembra.

PREDŠOLSKO OBDOBJE

Že v predšolskem obdobju je zgodnje odkrivanje otrokovih težav izredno važno. Prej opazimo določene težave, bolj učinkovito lahko pomagamo otroku in pripomoremo njegovemu napredku.

Opazovanje teh otrok se začne takoj ob vstopu v vrtec, ko moramo za približno dva meseca monitorirati njihovo stanje na dveh nivojih:

- splošno opazovanje v vsakodnevem konkretnem okolju;
- sistematično opazovanje in beleženje podatkov na različnih področjih:
 - socio-afektivnem;
 - motoričnem;
 - kognitivnem;
 - komunikacijskem;

- samostojnosti.

Na podlagi opazovanj zaznanih težav izdelamo specifičen vzgojni načrt. Slednji predvideva individualizirane posege vzgojiteljic in delo po manjših skupinah z vsemi tistimi otroki, ki imajo posebne potrebe. Dejavnosti moramo vedno prilagajati njihovim težavam ter ob potrebi uporabljati alternativne učno-vzgojne metodologije.

Če kljub prilagojeni obliki dela so težave še tehtne in očitne, moramo kontaktirati družino. Seznanimo jo z realno sliko otroka ter z njenim sodelovanjem poskusimo vrsto posegov, ki bodo osredotočeni na otrokovi rasti in napredovanju. Opazovanja, beleženja in previrjanja se morajo pri takih primerih nadaljevati v času.

Pri večjih in težko odpravljljivih otrokovih problematikah pa moramo napotiti družino na zdravstveno službo.

ŠOLSKO OBDOBJE

Zgodnje odkrivanje specifičnih težav pri določenem otroku pomeni tudi zgodnje aktiviranje tiste podpore, ki jo ti otroci nujno potrebujejo za njihovo didaktično a tudi čustveno rast, saj prav zaradi njihovih težav je večkrat tudi njihova samopodoba precej nizka.

Zato je pomembno, da kot večstopenjska šola sledimo določenim kriterijem in protokolom:

- določanje *statusa* otroka s posebnimi potrebami (PVP);
- pisanje njihovih specifičnih dokumentacij;
- razlikovanje njihovih motenj;
- aktiviranje različnih vrst podpornih strategij;
- urejanje odnosov šola-družina;
- timsko sodelovanje na različnih nivojih.

KRITERIJI ZA DOLOČANJE UČENCEV S POSEBNIMI VZGOJNIMI POTREBAMI - PVP

Učenci in dijaki s posebnimi vzgojnimi potrebami so tisti, ki imajo večje težave od vrstnikov pri usvajanju znanj in spretnosti pri enem ali več učnih predmetih, pri katerih so neuspešni ali manj uspešni ter posledično dosegajo nižje ocene. Medrazredni svet v učiteljski komponenti določa učenca s posebnimi vzgojnimi potrebami, ko **opazi** pri teh **kombinaciji** navedenih težav:

- pri usvajanju ene ali več osnovnih šolskih veščin (branju, pisanju, pravopisu in računanju);
- pri pomnenju;
- pri pozornosti in koncentraciji;
- pri hiperaktivnosti;
- pri motoriki ali koordinaciji;
- pri govoru;
- pri fonološkem zavedanju in razvoju;
- pri vedenjskih motnjah;
- v motivaciji za učenje;
- v samostojnosti;
- v socialnem-emocionalnem prilagajanju;
- zaradi drugojezičnosti;
- zaradi socialno-kulturne drugačnosti;
- zaradi socialno-ekonomske prikrajšanosti.

KRITERIJI ZA UGOTAVLJANJE SPECIFIČNIH UČNIH TEŽAV - SUT

Učitelji naj opazujejo in monitorirajo učence, pri katerih opazijo naslednje vrste težav:

- neskladje med splošnimi intelektualnimi sposobnostmi učenca in njegovo dejansko uspešnostjo pri učenju;
- obsežne in izrazite težave pri eni ali več osnovnih šolskih veščinah: branju, pisanju, pravopisu in računanju;
- nezadostna hitrost pri predelavi informacij in upoštevanju navodil;
- motenost enega ali več psiholoških procesov, kot so pozornost, spomin, gibalna koordinacija, časovna in prostorska orientacija;

- izključena mora biti možnost okvare čutil, motenj v duševnem razvoju, čustvenih in vedenjskih motenj ter kulturne različnosti.

PROTOKOL ZA UČENCE SUT Z ZDRAVNIŠKIM POTRDILOM

- pregledati otrokove dokumentacije in prejšnji IDN;
- opazovati njegove kompetence, spretnosti, napredke, potenciale, primanjkljaje in težave;
- sodelovati s kolegi pri sestavi novega IDN, ki ga vodi razrednik;
- ob potrebi sklicati sestanek s psihologom in/ali logopedom in/ali s socialnimi delavci in/ali s socio-vzgojnim operaterjem;
- sklicati sestanek z družino, kateri predstavimo IDN in ga z njo usklajujemo;
- ko vsi člani pedagoškega tima podpišejo IDN (učni kader, družina in ravnatelj obvezno), oddati original v tajništvo.
- termin za obdelavo in oddajo IDN je 30.november;
- po prvem srečanju se z družino srečamo okvirno še dvakrat (ob koncu prvega in drugega semestra) ter skupno previrimo IDN, napredke ali nazadovanja otroka s SUT;
- pri vsaki fazi tega protokola se držimo v kontaktu z družino, z ravnateljem in z referentom za otroke PVP ter jih ažuriramo z otrokovo situacijo.

PROTOKOL ZA DOLOČANJE UČENCEV SUT BREZ ZDRAVNIŠKEGA POTRDILOM

- opazovati ter monitorirati tiste otroke, pri katerih opazimo posebne težave;
- seznaniti družino z realno sliko otroka ter z njihovim sodelovanjem aktivirati vrsto didaktičnih in podpornih posegov, tako doma kot v šoli;
- skušati, kot učiteljski kader, odpraviti otrokove učne težave v točno določenem času (od 4 do 6 mesecev - učencu ali dijaku lahko v teh primerih nudimo vrsto didaktično-metodoloških pripomočkov, prilagoditev ali olajšav);
- če opravljeni posegi niso bili učinkoviti, moramo kot šola izpolniti obrazec, v katerem podrobno opisujemo specifične didaktičnih težav otroka;
- obrazec izročimo družini, slednja pa ga posreduje pediatru;
- pediater napoti družino na zdravstveno službo;
- javne in akreditirane privatne ustanove, ki so specializirane za otroško nevropsihiatrijo, izvedejo diagnozo in izdajo potrdilo;
- v primeru dokumentiranih specifičnih učnih težav (SUT) je obravnava teh otrok podrobno opisana v zakonu 170/2010;
- sledi sestava prilagojenega učnega načrta (IDN) in redno preverjanje opravljenega dela;
- pri vsaki fazi tega protokola se držimo v kontaktu z družino, z ravnateljem in z referentom za otroke PVP ter jih ažuriramo z otrokovo situacijo.

PROTOKOL ZA DOLOČANJE UČENCEV PVP BREZ ZDRAVNIŠKEGA POTRDILOM

- odkrivati, opazovati ter monitorirati otrokove težave;
- seznaniti družino z realno sliko otroka ter z njenim sodelovanjem skušati aktivirati vrsto didaktičnih in podpornih posegov, tako doma kot v šoli;
- skušati, kot učiteljski kader, odpraviti ali zmanjšati otrokove težave;
- če opravljeni posegi niso bili učinkoviti, usmerimo družino k slovenski zdravstveni ustanovi (socio-psiho-pedagoška služba);
- zdravstveni specialisti opravijo pregled, sestavijo diagnozo in/ali napišejo poročilo glede težav otroka;
- v primeru dokumentiranih posebnih vzgojnih potreb – PVP, ki niso certificirane v sklopu zakona 104/92 ali zakona 170/2010 (SUT), razredni svet ali učni kader, glede na otrokove potrebe, lahko avtonomno odloči, če učenec potrebuje IDN ali ne (ministrska okrožnica št. 2563/13). Odločitev mora pisno motivirati in verbalizirati, da otroku dodelimo konkretni *status* učenca PVP.
- če težave so tehtne, mora otrok pred komisijo specialistov, ki odloči, če certificirati otroka na osnovi zakona 104/1992;
- v primeru dokumentiranih posebnih potreb, je obravnava teh otrok podrobno opisana v zakonu 104/1992;
- ob aktiviranju podpore pomožnega osebja sledi sestava individualiziranega učnega načrta (IUN) in redno monitoriranje otrokovih težav in napredkov ter preverjanje opravljenega dela na sejah 104/92;

- če šola ne dobi nobenega zdravniškega potrdila, razredni svet ali učni kader, glede na otrokove potrebe, lahko avtonomno odloči, če učenec potrebuje IDN ali ne (ministrska okrožnica št. 2563/13). Odločitev mora pisno motivirati in verbalizirati, da otroku dodelimo konkretni *status* učenca PVP (isti postopek velja tudi za otroke SUT z zdravniškim potrdilom v obdelavi);
- *status* otroka PVP ima začasno vrednost (eno leto), a razredni svet ali učiteljski kader ga lahko prekliče, če se situacija izboljša oz. otrokove težave premostijo;
- zato je treba tovrstne težave naprej monitorirati v času ter redno previrjati otrokova napredovanja ali nazadovanja. To naredimo v sodelovanju z vsemi drugimi člani pedagoškega tima za otroke PVP;
- pri vsaki fazi tega protokola se držimo v kontaktu z družino, z ravnateljem in z referentom za otroke PVP ter jih ažuriramo z otrokovo situacijo.

NAČRTOVANJE VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNEGA DELA Z UČENČI IN DIJAKI PVP

Razvijanje takega kurikla, v katerem sta sprejem in inkluzija otroka PVP v centru našega vzgojno-didaktičnega procesa.

Sprejem

- ne samo fizični, ampak tudi čustven;
- vezan na otrokove socialne-kognitivne-družbene in čustvene specifične;
- v spoštovanju individualnih časov vsakega otroka.

Začetno opazovanje

(pri temu moramo upoštevati zgodovino otroka, njegove specifične težave in eventuelno zdravstveno potrdilo)

- opis sposobnosti in stopnjo razvitosti;
- opis primanjkljajev in težav;
- opis didaktične, kognitivne, socialne in čustvene situacije;
- nivo samostojnosti;
- trud in motivacija;
- vedenje.

Definicija smotrov in ciljev

- cilji na različnih področjih: didaktično, čustveno, socialno, avtonomno, vzgojno;
- cilji naj bodo fleksibilni, to pomeni, da jih lahko prilagajamo in menjujemo ob potrebi tudi v teku leta (tudi prilagajene učne načrte lahko sproti spreminjamo ter jih prilagajamo novim situacijam);
- cilje preverjamo sistematično (začetni, vmesni in končni smotri).

Vzdušje v razrednem in šolskem okolju

Vse učno in neučno osebje se mora truditi, da po šolah in razredih ustvari inkluzivno vzdušje, ki za otroke PVP skuša biti čim več:

- motivacijsko;
- pozitivno;
- empatično;
- solidarno.

Inkluzivne metodologije

- pomoč v razredu ali individualno delo izven njega;
- delo v razredu po majhnih vodenih skupinah (*cooperative learning*);
- sovrstniška didaktična pomoč v obliki *peer tutoring-a*;
- poglobljanje ali nadoknadenje določene snovi;
- individualno samostojno delo;
- delo diferencirano po večjih skupinah s podobnimi kompetencami in učnimi stili;
- *task analysis*: delo razdelimo na manjše enote, v katerih se uporabljajo enostavnejše kompetence;
- multisenzorni pristop: uporaba več vrst gradiv (slušno, vizuelno, itd.);
- povečanje navodil ter večja uporaba različnih vrst didaktičnih pripomočkov (predhodne informacije, vzorci, sheme, miselni vzorci, ključne besede, itd.).

Alternativne dejavnosti, vsebine ali gradiva

- prilagojene glede na specifične težave otrok v razredu (npr. lahko predpostavijo manjšo uporabo nareka ali pisanja na tabli, itd.);
- spodbujanje metakognitivnih procesov (npr. samoocenjevanje ali samoregulacija lastnih čustvenih procesov);
- večanje čustvene inteligence in socialnih veščin v razredu;
- učenje učenja za večjo samostojnost;
- diferencirane vsebine s prilagojenim gradivom (skrajšano, olajšano, različno);
- izkustveno učenje (laboratoriji in delavnice).

Pomagala in oprostitev (*strumenti compensativi e dispensativi*)

Prilagojeni učni načrti predvidevajo za otroke PVP alternativne in prilagojene oblike učenja z metodično-didaktičnimi pripomočki (pomagala) ali oprostitevami.

Na podlagi njihovih specifičnih težav, so učenci ali dijaki lahko **oproščeni** (*strumenti dispensativi*):

- glasnega branja (lahko sami odločijo, če želijo brati na glas ali ne);
- hitrega pisanja po nareku (v primeru nareka jim prilagodimo hitrost ali jim ponudimo že napisano besedilo);
- prepisovanja s table oz. kolikor zmorejo (če je besedilo pretežno, jim ponudimo že napisano besedilo, to lahko fotokopiramo ali tudi slikamo);
- prekomernih nalog (delo prilagodimo njihovim realnim zmožnostim);
- učenja na pamet proceduralnih podatkov (formule, poštevanke...);
- nenapovedanih preverjanj ali spraševanj;
- pisanja v tujem jeziku;
- podaljšamo jim lahko čas pri učenju ter pri šolskih in/ali domačih nalogah.

Učenci ali dijaki lahko uporabljajo različne vrste **pripomočkov** (*strumenti compensativi*) glede na njihove specifične težave:

- sheme in miselni vzorci;
- računalo ali žepni računalnik;
- diktafon in/ali videoposnetki;
- slovar;
- različne vrste tabel (z abecedo, črkami, merami, formulami, poštevkami, s slovničnimi pravili, za pomnjenje različnih podatkov, itd.);
- zemljevide in časovne trake s podatki;
- računalnike z različnimi tipi programov ali *softwer-jev*:
 - glasovna sinteza;
 - slovnično preverjanje v urejevalnikih besedil (npr. v *Word-u*);
 - elektronske knjige;
 - zvočne knjige.

Končno opazovanje

Končno sliko otrok PVP predstavimo kot učiteljski kader na zadnji seji pedagoške skupine ali delovne skupine 104/92, v kateri podrobno opišemo;

- težave (napredovanje, nazadovanje ali premoščanje primanjkljajev v času);
- didaktično, kognitivno, socialno in čustveno situacijo otroka;
- nivo samostojnosti;
- vedenje;
- trud in motivacija;
- nivo inkluzije.

Preverjanja in ocenjevanja otrok PVP

Preverjanja morajo biti vedno prilagojena realnim sposobnostim učencev ali dijakov PVP, to pomeni, da moramo kot učiteljski kader vzeti v poštev njihove težave ter se vedno nanašati na cilje, ki si jih zastavimo v prilagojenih učnih načrtih.

Na tej osnovi, so lahko preverjanja najrazličnejša:

- skupna ali skupna po nivojih;
- prilagojena (npr. zmanjšamo število nalog ali poenostavimo njihovo vsebino);
- diferencirana (lahko npr. samo v ustni obliki);
- s pomočjo pripomočkov ali olajšav, ki jih otrok vsakodnevno uporablja pri pouku;

- v razredu ali izven njega;
- s skrajšanimi vsebinami ali s podaljšanim časom;
- pisna/ustna/praktična;
- napovedana (otroci PVP morajo imeti točno definiran čas za učenje določene snovi);
- programirana z drugimi učitelji ali profesorji (po možnosti ne več kot eno preverjanje na dan).

Ocenjevanje znanj in kompetenc, v različnih predmetih in na različnih področjih, je vir dogovora in soočanja z drugimi učitelji ali profesorji ter se mora vedno nanašati na osebno didaktično rast otrok PVP in ne izključno na razredno vmesno oceno. Njihove dosežke torej merimo vedno glede na osebne specifične cilje zastavljene v prilagojenih učnih načrtih IDN in IUN. Pri tem skušamo meriti predvsem potenciale otrok in ne samo njihove težave. Učencem ali dijakom PVP moramo vedno omogočiti, da pokažejo njihovo dejansko stopnjo znanja, zato je nujno potrebno, da pri njih:

- ustvarimo ustrezne pogoje za vsako preverjanje (čas, tip, napoved, prilagajanja, itd.);
- upoštevamo usvojeno snov in ne napak ali težav, ki izhajajo iz pomankljivosti.

Kriteriji ocenjevanja otrok PVP

Zakonodajni odlok št.62 z dne 13. aprila 2017 za učence s posebnimi potrebami, specifičnimi učnimi težavami in posebnimi vzgojnimi potrebami ne uvaja bistvenih sprememb; deležni so posebnih oblik preverjanja in ocenjevanja, ki izhajajo iz individualiziranih oz. prilagojenih učnih načrtov. Po istem principu se določa tudi napredovanje v višji razred in pripustitev k zaključnemu izpitu.

A. Učenci s specifičnimi učnimi težavami – SUT (zakon 170/2010) Učenci s potrdilom o specifičnih učnih težavah imajo pravico do kompenzacijskih in dispenciacijskih sredstev med rednim poukom in ob vsaki obliki preverjanja. V ta namen razredni svet pripravi individualiziran učni načrt, ki omogoča pravico do prilagoditve in individualizacije učnih pristopov. Razredni svet upošteva pri ocenjevanju vse smernice, ki so sprejete v prilagojenem načrtu in vse zavirajoče okoliščine.

B. Učenci s posebnimi vzgojnimi potrebami PVP (min. odl. z dne 27.12.2012, min. okr. št. 8 z dne 6.3.2013) Učenci s posebnimi vzgojnimi potrebami, ki torej nimajo priznane dokumentacije, predvidene po zakonu 170/2010, so lahko na podlagi obstoječe zakonodaje deležni prilagojenega učnega načrta (IDN), ki ga predlaga razredni svet. Ministrska okrožnica št. 8 z dne 6.3.2013 predvideva tudi možne spremembe splošnih kriterijev ocenjevanja, uvajanje kompenzativnih in dispenciativnih sredstev, kot navedeno v prilagojenem učnem načrtu. V to skupino spadajo tudi učenci, ki ne poznajo učnega jezika (tuji državljani). Ocenjevanje teh učencev poteka v skladu s členom 45 DPR. št. 394 z dne 31. avgusta 1999. Po začetnem preverjanju zbor učnega osebja določi kriterije ocenjevanja v skladu z zakonom, doseganje minimalnih standardov znanja in usvajanje minimalnih kompetenc, da omogoči otroku čimbolj učinkovit učni razvoj.

C. Učenci s posebnimi potrebami (zakon 104/92) - Razredni timi in sveti (v sodelovanju z družino in predstavniki zdravstvene ter socialne službe) izdelajo individualizirani učni načrt (IUN) na osnovi zakona 104/1992 za učence z odločbo. Iz IUN-a je razvidno, kateri kriteriji ocenjevanja so bili sprejeti na podlagi individualiziranih učnih ciljev. Ti morajo izhajati iz izhodiščnega stanja učenca/učenke in iz njegovih /njenih potencialov. V programu je tudi navedeno, kako so bili učni cilji prilagojeni in katere podporne dejavnosti je šola načrtovala za valorizacijo močnih točk učenca in za podkrepitev njegovih šibkih področij.

VEDENJE se prav tako ocenjuje z ozirom na diagnozo, na izhodiščno stanje in osebno napredovanje učenca/dijaka.

Zaključni izpiti in testi INVALSI za učence PVP

Glede prilagajanj, diferenciacije ali oproščenj testov in/ali izpitov glej:

- ministrski odlok št. 62 z dne 13. aprila 2017 (art.11) – *Pravila na področju ocenjevanja in certificiranja kompetenc v prvem šolskem ciklusu in pri državnih izpiti.*

ANALIZA STANJA NA NAŠI VEČSTOPENJSKI ŠOLI V Š.L. 2022-2023

SEZNAM UČENCEV IN DIJAKOV S POSEBNIMI VZGOJNIMI POTRABAMI	ŠTEVILA
---	---------

	v vrtcu	na osnovni	na srednji
Dokumentirani prizadeti otroci (zak.104/92 čl.3, odst. 1 in 3)	0	2	2
<i>Slepi in slabovidni</i>		/	/
<i>Gluhi in naglušni</i>		/	/
<i>Psihofizični</i>		2	2
Specifične razvojne motnje (zak.170/10)			
SUT	0	8	8
Drugo (PVP z ali brez zdravniškega potrdila)	0	6	2
SKUPNO: 28	0	16	12
IUN - individualizirani učni načrti		2	2
IDN – individualizirani/prilagojeni vzgojno-didaktični načrt		12	8

UGOTAVLJANJE NOTRANJIH IN ZUNANJIH SPECIFIČNIH STROKOVNIH VIROV

1. **Notranji viri** (razredni učitelji/profesorji, pomožni učitelji/profesorji, ciljna funkcija za inkluzijo, neučno osebje v pomoč otrokom/dijakom s posebnimi potrebami)

Specifične učne in neučne moči	V glavnem sodelujejo pri...	Da/ Ne
Profesor/ učitelj / vzgojitelj podpornega pouka	Individualne in skupinske dejavnosti	da
	Integrirane delavnice (odprti razredi, posebne delavnice...)	da
Vzgojni operater	Individualne in skupinske dejavnosti	da
	Integrirane delavnice (odprti razredi, posebne delavnice...)	da
Asistenti za komunikacijo	Individualne in skupinske dejavnosti	ni prisoten
	Integrirane delavnice (odprti razredi, posebne delavnice...)	ni prisoten
Ciljne funkcije / koordinacija		da
Referent za inkluzijo		da
Psihopedagogi in drugi zunanji/notranji		da, zunanji
Tutor/mentor		ne
Drugo:		
Drugo:		
Sodelovanje kurikularnih učiteljev in profesorjev	Preko:	Da/Ne
Razredniki/prevalentni vzgojitelji, učitelji ali profesorji	Sodelovanje na sejah <i>delovne skupine 104/92</i>	da
	Stiki z družinami	da
	Sodelovanje na sejah delovne skupine 170/2010	da
	Vzgojno-didaktični posegi na temo vključevanja	da

Vzgojitelji, učitelji ali profesorji s strokovno izobrazbo	Sodelovanje na sejah <i>delovne skupine 104/92</i>	da
	Stiki z družinami	da
	Sodelovanje na sejah delovne skupine 170/2010	da
	Vzgojno-didaktični projekti na temo vključevanja	da
Drugi vzgojitelji, učitelji ali profesorji	Sodelovanje na sejah <i>delovne skupine 104/92</i>	da
	Stiki z družinami	da
	Sodelovanje na sejah delovne skupine 170/2010	da
	Vzgojno-didaktični projekti na temo vključevanja	da
Neučno osebje	Pomoč dijakom s posebnimi potrebami	da
	Projekti za vključevanje /delavnice za inkluzijo	ne
	Drugo:	/

2. Zunanji viri

Stiki s krajevnimi zdravstvenimi ustanovi (socio-psiho-pedagoška služba)	Domene o postopkih za posege pri otrokih s posebnimi potrebami	da
	Domene o postopkih za posege pri ostalih otrokih PVP	da
	Izvenšolski projekti za integracijo	ne
	Šolski projekti za integracijo	da
	Sodelovanje na sejah delovnih skupin 104/92	da
	Sodelovanje na sejah delovnih skupin 170/2010	da
	Drugo:	/
Odnosi s krajevnimi socialnimi službami in s prostovoljskimi organizacijami	Prostorski projekti za inkluzijo	ne
	Solski projekti za inkluzijo	da
	Projekti šol v mreži	ne

Dostopni in uporabni viri	Materiali in tehnološki pripomočki	
	Prostori	da
	Učbeniki	da
	Računalniki	da
	Specifični <i>softwar</i> -ji za SUT	da

3. Notranji akti z navedbami skupnih postopkov in dokumentov

	Obrazec individualiziranega učnega načrta - IUN	da
Protokoli	Obrazec individualiziranega/prilagojenega vzgojno-didaktičnega načrta - IDN	da
	Obrazec o ugotavljanju SUT/BES	da
	Drugo:	

4. Izobraževanje

Izobraževanje učnega osebja	Strategije in metodologije vzgojno-izobraževalnega tipa za otroke PVP	da
	Specifična didaktika in projekti na tematiko inkluzije	da
	Interkulturalna didaktika / J2	ne
	Psihologija in psihopatologija odraščajoče populacije (vključno z učenci s SUT, ADHD, itd.)	ne
	Izobraževalni projekti za specifične vrste prizadetosti (avtizem, ADHD, intelektualni in senzorialni primankljaj...)	ne
	Drugo:	

5. Stiki s starši

Starši	Sodelovanje pri delovnih skupinah skupaj z učiteljskim kadrom	da
	Sodelovanje pri projektu za Vključevanje	da
	Seznanjanje in izobraževanje na temo otrok s posebnimi vzgojnimi potrebami	ne
	Drugo:	/

Sinteza pozitivnih prijemov in kritičnosti, ki so se pokazali v teku dela*:	0	1	2	3	4
Organizacijski in upravni aspekti, vključeni v spremembe za razvijanje inkluzije				x	
Možnost priprave specifičnega izobraževanja in izpopolnjevanja za učiteljski kader		x			
Uporaba takih strategij preverjanja in ocenjevanja v skladu s prakso vključevanja				x	
Organizacija različnih vrst podpornih dejavnosti na šoli			x		
Organizacija različnih vrst podpornih dejavnosti, ki jih ponujajo v okolišu prisotne službe		x			
Vloga družine in skupnosti v podpiranju in sodelovanju pri odločitvah za načrtovanje in izpeljavo vzgojnih dejavnosti			x		
Razvijanje takega kurikla, kjer bo pozornost usmerjena na različnosti in promocijo inkluzije				x	
Ovrednotenje razpoložljivih resursov			x		
Pridobivanje in delitev dodatnih resursov, uporabljivih pri izpeljavi projektov za inkluzijo			x		

Pozornost na vstopno fazo v novo šolsko okolje in na povezavo/kontinuiteto med različnimi stopnjami šol					x	
* = 0: nič 1: malo 2: precej 3: veliko 4 zelo veliko						
Prilagojeno indikatorjem, ki jih predlaga UNESCO za vrednotenje stopnje integracije šolskega sistema						

PREDLOGI ZA IZBOLJŠANJE INKLUZIJE - ORGANIZACIJSKI IN UPRAVNI VIDIKI

ŠOLA

- vključi v VIP smernice načrta za inkluzijo, ki ga usvojijo vsi učitelji na raznih stopnjah šolanja;
- določa v svoji sredi delovno skupino za inkluzijo, ki proučuje in koordinira posege v zvezi s šolskim neuspehom in nelagodjem ter navezuje stike med kolegi in zunanjimi akterji;
- išče stik z družinami, jih seznanja z določenimi problematikami in jih napoti k pristojnim ustanovam (socialna služba in/ali zdravstvena služba).

RAVNATELJ

- se posvetuje in je na tekočem o učnem in osebnem razvoju posameznih učencev ali dijakov PVP ter je v podporo učnemu osebju v tistih primerih, kjer so ovire ali problematike teh posebno hude;
- predseduje sejam *operativne delovne skupine za inkluzijo* (nadomešča ga lahko referent za otroke PVP);
- sklicuje in predseduje *delovni skupini za inkluzijo* (nadomešča ga lahko referent za otroke PVP).

REFERENT ZA OTROKE PVP

- sodeluje z ravnateljem;
- koordinira *delovno skupino za inkluzijo* (DSI);
- sklicuje in predseduje sejam *operativne delovne skupine za inkluzijo*;
- je v povezavi z raznimi izvenšolskimi subjekti (zdravstvena služba, socialna služba, družina, itd.);
- ima evidenco in zbira dokumentacije vseh otrok PVP;
- je na razpolago kolegom in pomožnemu osebju za nasvete in informacije na tem področju.

RAZREDNI/MEDRAZREDNI SVETI

- seznanijo ravnatelja in družino o posebnih težavah, ki so jih opazili pri določenem otroku;
- skličejo prvi sestanek s starši;
- sodelujejo pri rednem opazovanju in zbiranju podatkov;
- preučujejo zbrane podatke, jemljejo na znanje klinično sliko in sodelujejo pri sestavi in izvedbi prilagojenih učnih načrtov za otroke PVP.

DRUŽINA

- aktivno sodeluje pri načrtovanju in izvedbi prilagojenih učnih načrtov;
- se udeležuje srečanj različnih delovnih skupin za otroke PVP;
- obvesti razrednika ali prevalentnega učitelja o morebitnih otrokovih težavah, oziroma jo slednji obvesti;
- poskrbi, da ob potrebi pelje otroka k specialistu ali na pristojno zdravstveno ustanovo;
- si prevzame soodgovornost pri vzgoji otrok, predvsem glede njihovega vedenja ter osveščanja o njihovih pravicah in dolžnostih.

DELOVNA SKUPINA ZA INKLUZIJO – DSI

(okvirno jo sestavljajo: ravnatelj, pomožni vzgojitelji, učitelji ali profesorji, referent za otroke PVP, en predstavnik za vsako stopnjo večstopensjke šole in po možnosti tudi strokovnjak)

- oblikuje in monitorira smernice šole glede podpore in integracije otrok PVP;
- načrtuje, ažurira in izpolni letni načrt za inkluzijo naše večstopensjke šole;
- skrbi za spoštovanje terminov raznih dokumentacij in prilagojenih učnih načrtov za otroke PVP;

ZDRAVSTVENA USTANOVA (socio-psiho-pedagoška služba)

- opravi pregled, izda diagnozo in/ali napiše poročilo glede težav otrok PVP;
- se srečuje z družino za povratne informacije;

- se udeležuje srečanj *operativne delovne skupine za inkluzijo*, ki jih za posamezne učence in dijake prireja šola;
- je v podporo šoli za vzgojno-didaktične nasvete ali za specifične inkluzivne pobude;
- nudi, v specifičnih slučaji, podporo psihologa, logopeda, psiho-motoricista, itd.

OPERATIVNA DELOVNA SKUPINA ZA INKLUZIJO (*DELOVNA SKUPINA 104/92*)

(sestavljajo jo ravnatelj, pomožni vzgojitelj, učitelj ali profesor, referent za otroke PVP, razredni učitelji ali profesorji, socio-vzgojni operaterji, koordinator zadruga, psiholog, eventuelno logoped, socialni delavec in starši)

- skupno načrtuje ter sodeluje pri izvedbi individualiziranega učnega načrta (IUN) otrok s posebnimi potrebami;
- njeni člani redno sodelujejo med njimi, na različnih nivojih, s stalno izmenjavo znanj, strategij, gradiv, idej in metod;
- se sistematično sestane med šolskim letom (trikrat ali ob potrebi tudi večkrat) ter monitorira otrokove težave in napredke;
- monitorira cilje na vseh področjih (neuropsihološko, motorično, jezikovno, kognitivno in komunikacijsko ter raven samostojnosti, socializacije in kurikularnega dojetanja), ki si jih na začetku leta zastavi v IUN.

SOCIALNA SLUŽBA

- se udeležuje srečanj *operativne delovne skupine za inkluzijo*, ki jih za posamezne učence in dijake prireja šola;
- dodeli šoli najprimernejše socio-vzgojne operaterje, ki bodo otrokom PVP v podporo za njihovo čustveno, samostojno, didaktično in socio-vzgojno rast.

POMOŽNI VGOJITELJ, UČITELJ ALI PROFESOR

- skupno načrtuje ter skuša izvajati cilje individualiziranega učnega načrta (IUN) ter funkcionalnega profila – FP (*Profilo di Funzionamento – PF*) otrok s posebnimi potrebami;
- se udeležuje sej 104/92, ob katerih piše tudi zapisnik;
- v razredu skuša ustvarjati pogoje za polno izražanje identitete in sposobnosti otrok s posebnimi potrebami;
- v sodelovanju z učnim in vzgojnim osebjem ugotavlja ter aplicira vsa pomožna sredstva koristna za zmanjšanje in omejitev otrokovih ovir;
- razred spodbuja k solidarnosti in sprejemanju;
- ureja odnose z družinami teh otrok s prizadevanjem, da ustvari z njimi odnos zaupanja in aktinega vzgojnega sodelovanja;
- sodeluje z referentom za otroke PVP ter se z njim dogovori glede terminov oddaje posameznih dokumentov.

RAZREDNIKI razredov, v katerih je prisoten kakšen otrok PVP

- sledijo smernicam, postopkom in protokolom navedenih v letnem načrtu za inkluzijo;
- urejajo in gradijo pozitivne ter konstruktivne odnose z družinami otrok PVP;
- so posebno pozorni na termine sestave prilagojenih učnih načrtov.

UČNO OSEBJE

- bere, razmišlja in skuša slediti nasvetom, protokolom in smernicam letnega načrta za inkluzijo;
- se ažurira in izobražuje na inkluzivnih tematikah;
- prilagaja pouk in didaktične metodologije glede potreb otrok PVP;
- timsko sodeluje pri načrtovanju in izvedbi prilagojenih učnih načrtov;
- postane pozitiven model dobrih praks v zvezi z vključevanjem otrok PVP.

SOCIO-VZGOJNI OPERATERJI (vzgojitelji)

- skupno načrtujejo ter sodelujejo pri izvedbi prilagojenih učnih načrtov otrok PVP;
- se redno udeležujejo sej 104/92, pri katerih sodelujejo z njihovimi opazovanji in nasveti;
- urejajo odnose z družinami otrok PVP s prizadevanjem, da ustvarijo z njimi odnos zaupanja in aktinega vzgojnega sodelovanja;
- v sodelovanju z učnim osebjem ugotavljajo ter aplicirajo vsa pomožna sredstva koristna za zmanjšanje in omejitev otrokovih ovir;
- so v podporo čustveni, avtonomni, didaktični in socio-vzgojni rasti otrok PVP.

NEUČNO OSEBJE

- je v pomoč učnemu osebju v slučaju hudo fizično prizadetih otrok;
- z določanjem specifičnih nalog in z ustreznim izobraževanjem lahko pomaga neavtonomnim učencem in dijakom s posebnimi potrebami pri uporabi stranišč, pri vstopu in pri izhodu iz šolskega poslopja.

IZOBRAŽEVANJE OSEBJA

Izobraževanje šolskega osebja obsega pri inkluziji dve glavni kategoriji:

1. spoznavanje in konkretno uporabljanje inkluzivnih metodologij, vsebin in dobrih praks na šoli, posebno v tistih razredih, v katerih imamo otroke PVP;
2. spoznavanje in širjenje vseh inkluzivnih tematik, kot so lahko:
 - različne patologije in motnje;
 - zakoni, protokoli in dokumentacije;
 - čustvena inteligenca in socialne veščine;
 - dobre inkluzivne prakse doma in v šoli.

Izobraževanja drugega tipa so lahko organizirana tudi za učence ali dijake, za njihove družine ali za teritorialne interese različnih vrst.

POVEZAVA MED RAZLIČNIMI STOPNJAMI ŠOL V LUČI KONTINUITETE

Ob prestopu otrok PVP na drugo stopnjo šolanja ali ob prepisu na drugo šolo, se bodo vzgojitelji, učitelji in profesorji različnih šol (vrtci, osnovne, srednje ali višje šole) skušali srečati in koordinirati med sabo, da v luči kontinuitete skupaj proučujejo podatke otrok, njihovo klinično sliko in njihove specifične dokumentacije: IDN, IUN, FP, itd.

SHRANJEVANJE DOKUMENTOV

Vsi dokumenti otrok PVP so shranjeni v trezorju tajništva naše večstopenjske šole.

Pregledal in oblikoval **letni načrt za inkluzijo**
Referent za otroke PVP – Michel Grbec

Ravnateljica
Carolina Visentin

Odobreno na zboru učnega osebja dne 26. 6. 2023 (Sklep št. 5)